

vocal, no és un fenomen freqüent en un i altre ordre, i per tant és forçós suposar-hi la intervenció d'un factor exterior. Ara bé, un factor ajudant en el cas del canvi d'*òliba* en *òbila* no s'ofereix a la vista ben fàcilment, però, d'altra banda, en el d'*òbila* en *òliba* una influència d'*oli* ens sembla com a ben natural, i àdhuc normal, per l'esmentada creença popular que atribueix a l'ocell en qüestió el costum de xuclar l'oli de les esglésies (recordem el nom provençal *beu-l'òli*). Es pot dir, doncs, que l'etimologia popular havia de tendir fatalment a crear *òliba* > *òbila*.

Un cop admesa *òbila* com a la base del mot que ens interessa, pocs dubtes poden restar que aquesta forma no tingui una relació amb el germànic *ŪWŪILA, que és la que postulen l'al. *Eule*, a.-al. mitjà *iuwel*, a.-al. ant. *ūwila*, neerl. *uil*, angl. *owl*, ags. *ūle*, com a nom del mateix ocell en germànic occidental comú, mentre l'escand. ant. *ugla* suposa una lleugera variant en el sufix: *ŪWŪALA.⁸ Notem que el fr. *hulotte* «chouette noire», avui usual especialment en els parlars valons (*ALF*, s. v. *bibou*; Gamillscheg, *Rom. German.*), prové d'una base *hūwila*, que s'havia resultat de l'allargament de la ū de *UWŪILA per fusió amb la primera de les w següents, segons que era regular en la fonètica dels parlars occidentals, que canvien *bluwum*, *ruw- wum*, *kuuwum* en *blūwun*, *rūwun*, *kūwun*, pretèrits de *bliuwan* etc. (gòt. *bluggwum*),⁹ i d'una *h* introduïda per la etimologia popular deguda a *hūwo* 'duc'. La forma corresponent gòtica que per un atzar no està documentada devia ser *ūggwīlō pel descabdellament característic d'aquest idioma.

Com a la base del mot català un fràncic arcaic *ŪWŪILA (després canviat en *HŪWILA > való *hulotte*) és el que ofereix menys dificultats des del punt de vista fonètic.¹⁰ Es pot pensar que els francs reconquistadors de Girona i Barcelona hi haurien portat el mot en la seva forma antiga, en el S. VIII, mentre que el való, que havia restat en contacte permanent amb els parlars fràncics, el pendria en la seva forma més moderna *hūwila*. Tanmateix no es veu ben clarament com és que un mot fràncic només hagi deixat descendència a Catalunya i no en el sud de França i ni a la major part dels parlars del nord.

Així, doncs, ens convé postular un origen gòtic, i això entre d'altres raons perquè quan un germanisme és peculiar al català, com el cas d'*estona* (vegeu en aquest diccionari), usualment procedeix del gòtic. És cert que el grup -gŵ- de la forma gòtica (*ŪGGWĪLŌ) —descabdellament característic de la -ww- en aquesta llengua— presenta una dificultat, car el resultat d'aquest grup hauria de ser -gŷ-. Tanmateix, alguns testimonis fan suposar que certs parlars visigòtics tardans haguessin simplificat aquest grup consonàntic en -w- o -ww-. Notem amb aquest motiu que a Catalunya i en terres d'Oc les dues formes *tregua* i *treva* alternen: aquella es troba en *Cost Tort.*, en Bertran de Born i en altres trobadors, mentre que l'altra és la més estesa en totes dues llengües; aquest fenomen s'atribuïa generalment per una superposició del fràncic TREWA sobre el gòtic TRIGGWA, però que igual podria ser deguda a una

vacil·lació en la fonètica del gòtic que era l'idioma germànic d'aquestes terres.¹¹

Resten encara dos detalls fonètics, la qüestió de la ū > o i la de -ww- > b, que no són insuperables. Una ū devia donar o, però convé recordar que en català són a dojo els casos de o que s'havien fet o quan aquesta vocal es troba en posició inicial (*hòra*, *vòra*, *òlla*, *nòm*, *flòr*, *ròig*, *bòga* BŪDA etc.), de fet, tan nombrosos que fan creure en una llei fonètica pròpia d'aquesta posició (veg. l'anàlisi dels fets que fa JCoromines, *LleuresC*, pp. 189-195). Pel que fa a -ww-, el seu resultat devia ser una -v-, i no -b- com aquí. En un principi això no ha de sorprendre gaire quan hi ha tants casos del canvi de v en b, en català mateix i en altres llengües romàniques, no sempre per raons ben visibles. El veïnatge d'una vocal labial sembla afavorir la tendència si judiquem per *buit* VOCITUM o *boda* VOTA, i justament en el nostre mot tenim una o davant la b. És veritat, emperò, que els casos semblants s'han donat quan la v era en posició inicial o darrera consonant (*berruga*, *berbena*, *obi* < ALBEUM < ALVEUM, *calb* < CALVUS, *corb* < CORVUS, el cast. ant. *barrer* etc.) i no pas entre vocals. Per això, hem de concloure que en el cas del mot germànic *UWŪILŌ, el canvi es deurà a l'esforç especial que suposava l'articulació de la geminada -ww- per als romànics. El resultat, en tot cas, devia ser -vv-, però com que en romànic no existien casos de v geminada i sí en canvi de -bb- (*abbatem*, *gibbum*, germànic *addubbare*), *òvvila es degué canviar en *òbbila. S'ha de recordar, amb aquest motiu, que el canvi de la -v- en mots com *gàbia* CAVEA, *fòbia* FOVEA, *Rubió* de RUBEUM, s'explica per la duplicació causada per la iod següent (com en SAPIAT > it. *sappia*, cat. ant. *sàpia*, cast. *sepa*, APIUM > *api* etc.), i així la vv hagué d'esdevenir forçosament bb (cf. it. *gabbia*, *rabbia* etc.), pronúncia que encara avui és viva en català occidental (BDC xxiii, 252).

Una altra etimologia que molts solen considerar normal té molt poc agafador. Es tracta de la idea de derivar *òliba* d'*oli* (com ho fa Ll. Farauo, *Misc. Fabra*, p. 163). De fet, com ja hem esmentat supra la superstitió que atribueix a aquest ocell el costum de beure l'oli de les esglésies va originar en català noms com *xuca-oli*, *xuca*, i també *xupa* (d'una *xupa-oli*), i més important encara hi ha el llgd. i prov. *beu-l'òli*, el nom corrent d'*òliba* en aquests parlars. Amb tot això, emperò, no es veu com *beu-l'oli* podia esdevenir *òliba*; una base *oli-beu, no sols és contrària a l'ordre de mots romànics, sinó que no es veu com podia tornar-se *òliba*, de terminació -a i d'accentuació proparoxítona.¹² Notem que els proparoxítons formen una classe de mots poc nombrosos en català, que solament conté paraules antigues, transmeses tradicionalment. I si, en lloc d'un compost, intentem d'imaginar un derivat partint directament d'OLEUM o d'*oli*, ens trobarem en una impossibilitat absoluta. És igualment impossible la idea de Spitzer (*Lexikal.*, 100) que partia del verb, molt rar en llatí, *BUBULARE* 'cridar com el duc', que segons el REW hauria donat el prov. *bionula*, *buoula* «beugler», i a Gardena *bulé* id. Spitzer suggereix: *bu-*